СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 212. — Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 13. вересня, 1922.

VOL. XXX. — No. 212. — Jersey City, N. J., Wednesday, September 13, 1922. — THREE CENTS

ПРОДОВЖУЮТЬ СУДОВУ ЗАБОРОНУ ПРОТИ ЗЕЛІЗНИЧИХ СТРАЙКАРІВ

ШІКАГО, Илинойс, 11. вересня. — Федеральний суддя Вилкерсон, котрий недавно тому видав був далеко йдучу судову заборону проти страйкуючих зелізничих робітників, занятих в зелізничих варстатах, відбув нині переслухане в справі признання судової заборони постійно обовязуючою.

З огляду нате, що справа заповідається на довгий судовий процес, суддя видав рішене, яким судову заборону продовжується ще на десять днів.

На розправі зявився ґенеральний прокуратор Догерті, але заявив, що він не думає пропонувати ніяких обмежень судової заборони. Він закидав страйкарям, що вони змовилися проти транспорту в Злучених Державах.

ОТВОРЕНО МАЙНИ ТВЕРДОГО ВУГЛЯ

ВИЛКС-БАРЕ, Па., 11. серпня. — Нині отворено майни твердого вугля, які наслідком страйку майнерів були замкнені ще від 1. цвітня сього року.

Майни отворено на основі контракту межи майнерською юнією та підприємцями, котрий підписано в Скрентові. До роботи повернули всі майнери, включаючи тих, що противилися заключенню контракту на умовах, предложених пенсилвенійськими сенаторами.

Першого дня праці не добуто богато вугля.

ЗЕЛІЗНИЦІ СТАРАЮТЬСЯ ПЕРЕВОЗИТИ ПЕРЕДУСІМ ВУГЛЯ

НЮ ЙОРК, 11. вересня. — Кілька великих зелізниць уже видало постанови, якими вони обмежують рух других товарів та приказують перевозити передусім вуголь, щоби забезпечити великі міста на час необхідним топливом.

Декотрі зелізниці приказали приймати до перевозу лишень вуголь, поживу та тим подібні необхідні для людського життя товари.

ЮНІЇ ЗА ОБЄДНАНОЮ АКЦІЄЮ ПРОТИ ЗЕЛІЗНИЦЬ

ШІКАГО, 11. вересня. — „Комітет девятьдесяти" для „політики", який тепер збирається в сьому місті для вирішення питання, якої тактики мають придержуватися зелізничі робітничі юнії супроти ріжних пропозицій від поодиноких зелізниць, ще не покінчив своєї конвенції і ще не прийшов до якоїсь постанови.

З перебігу нарад, однак, можна вносити, що учасники нарад заявляються проти того, щоби робітничі юнії укладалися осібно з кождим зелізничим підприємством. Робітничі юнійні провідники підозрівать, що пропозиції зелізниць зміряють до того, щоби лишити робітників, занятих в пятьох великих зелізничих підприємствах, на боротьбу одинцем проти сих могучих корпорацій.

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ ЗАКОНА ПРО БОНУС

ВАШІНГТОН, 11. вересня. — Конференція представників обох палат американського конґресу, яка застановляється над погодженням ухвал сих палат в справі законопроекта про бонус для ветеранів великої війни, постановила викинути з проекту постанову, що на сплату довгів мається обертати гроші, одержані зі звороту позичок чужим державам на війну.

Як загально коментують, такий поступок робить вето президента Гардинґа цілковитою певностю.

ДОМАГАЮТЬСЯ ОБЖАЛОВАННЯ ҐЕНЕРАЛЬНОГО ПРОКУРАТОРА

ВАШІНҐТОН, 11. вересня. — Конґресмен Оскар Е. Келер з Минесоти, один з независимих републиканців, предложив нині в палаті послів внесене, щоби ґенерального прокуратора (міністра судівництва) Догерті обжаловати за надужитє своєї влади та усунути з уряду за його старання коло видання судової заборони проти страйкуючих зелізничих страйкарів, котра обмежує конституційні права зелізничих робітників.

Приятелі Догерті стараються виправити внесене до судового комітету та поховати його там спокійно.

ҐОМПЕРС КРИТИКУЄ СУДДЮ ВИЛКЕРСОНА

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 11. вересня. — Отвираючи нині 67-му річну конвенцію друкарської юнії, Самуель Ґомперс, голова Американської Федерації Праці, критикував остро ґенерального прокуратора Догерті та шікаґовського суддю Вилкерсона за судову заборону проти страйкуючих зелізничих робітників.

Ґомперс називав Вилкерсона любимцем ґенерального прокуратора.

ЗАКОНОПРОЕКТ ПРОТИ СТРАЙКАРІВ ЗЕЛІЗНИЧИХ РОБІТНИКІВ

ВАШІНҐТОН, 11. вересня. — Конґресмен Гоч з Канзас вніс в палаті послів внесене, щоби заборонити під остримі карами страйки зелізничих робітників та викидане з роботи зелізничих робітників зелізничими підприємствами.

ТРАТЯТЬ НАДІЮ НА ВРАТУВАННЄ ЗАКОПАНИХ МАЙНЕРІВ

ДЖЕКСОН, Каліфорнія, 11. вересня. — Ратунковий відділ, працюючий коло вратовання 47 майнерів золота, що були захоплені вибухом в копальни, вже втратив надію на добуттє закопаних живцем. Показується, що з обваленого шпікову добувається отруйний газ, який не дає вести ратункової роботи, а котрий певно видушив всіх майнерів.

РЕКОЛЄКЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ДУХОВЕНСТВА.

В днях від 5 до 7. с. м. відбулися в Бернардсвил, Н. Дж., реколекції (духовні вправи) українського греко-католицького духовенства в Злучених Державах.

Провідником реколекцій був митрополит Андрій Шептицький.

Участь в реколекціях взяло 60 галицьких і 20 угро-руських священиків.

Учасники реколекцій зложили на руки митрополита 800 долярів на сироти в старому краю.

ЗВОРОТ НЕДОРУЧЕНИХ ПОЧТОВИХ ПОСИЛОК

(З Департаменту Почти)

Коли якоїсь почтові посилки (пакету) не можна доручити адресатови, котрий, наприміp виїхав, перебрався на инше мешканнє або не хоче її прийняти тоді посилка лишається в тім почтовім офісі, куди її адресовано, почтовий офіс новідомляє посилаючого, що посилки не міг доручити. і щойно коли посилаючий пришле почтову оплату на її зворот, йому його пакет присилають назад. Через те в почтових офісах лежать нераз довго цілі купи таких недоручених посилок почта і посилаючий мають богато клопоту, коштів і втрати часу. Тому Почтовий Департамент розпорядив, аби без попередної переписки і негайно відсилати недоручені пакети тим, хто посилаючи зобовяжеться, що в случаю недорученя, заплатить почтову оплату за пересилку назад. Тоді йому посилку зараз звертають і почтову оплату він платить аж при відобранню. Отже хто хоче, щоби йому не доручено посилку відразу звернули, той повинен посилаючи на пакеті написати що заплатить кошти поворотної пересилки. Для того вистарчить на пакеті скільки слів, наприклад, „Return Postage Guarantee".

ТІЛО КОЛЧАКА.

З Іркутска доносять, що невідомі особи виколали з могили тіло убитого адмірала Колчака і перенесли його невідомо куди. Совітський уряд підозріває, що тіло Колчака викрали б. царські офіцери. Всі пошукування чрезвичайки лишилися без успіху.

З ЖИТТЯ ЖІНОК У ЯПОНІЇ.

В Копенгаґії перебуває на студіях молода Японка, яка подала цікаві інформації для берлінських ґазет про життя сучасного жіноцтва в Японії. Між иншим вона інформує ось що: Від 600 літ живе японська жінка як невільниця. Від часу поширення науки Конфуція, уважається вище образовання жінок гріхом і японські дівчата учаться в школі найбільше до 14. року життя. Учитися довше не бажають самі жінки, бо це уважалобся неморальним поступком і нарушенням традиції. Японська дівчина не має права собі вибирати чоловіка. Вона вінчається по наказу родичів, часто з чоловіком, якого перший раз в життю бачить.

АРЕШТОВАННЯ У ЛЬВОВІ.

Дня 16. серпня с. р. вечером арештовано українського поета Романа Купчинського. Купчинський в товаристві своїх знакомих сидів у каварні „Централь". При сусідному столі примістився. молоденький комісар поліції, який навіть при боці своєї „дами", котрій заглядав пильно в оченята, тямив про знесення виїмкового стану і про свої „службові обовязки" та підслухував розмову „небезпечних" Українців. Побачивши в руках Купчинського пакунок закликав аґента який на вулиці по виході з каварні арештував вказаного. При ревізії сконстатовано що в небезпечному пакеті замість бомб чи проклямацій була коректа календаря. Купчинського відставлено на поліцію при ул. Яховича.

ПОЖЕЖА У ЛЬВОВІ.

Дня 15. серпня вибухла пожежа у магазинах військового шпиталю при вул. Личаківській. Пожежна сторожа зліквідувала пожежу дуже скоро. Цікаве є те, що на днях з невідомих причин вибухла була пожежа в другій військовій лічниці при вул. Клепарівській.

З ЛИТОВСЬКИХ ЗМАГАНЬ.

В Лідському повіті викрито тайну військову орґанізацію, яка мала замір викликати протипольське повстання дня 15 вересня. Польська жандармерія арештувала богато осіб і сконфіскувала склад зброї, муніції і динаміту. Слідство виказало, що такі орґанізації істнують на цілій території занятій Польщею.

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНЬШОСТИ В ПОЛЬСЬКІЙ НЕВОЛІ ПРОТИ ПОЛЬЩІ.

Жидівська сіоністична ґазета в польській мові „Нови Дзенник", яка виходить в Краков, доносить, що недавно відбулась нарада представників Білорусинів, Москалів, Німців і Жидів з Польщі і з країв, які Польща заняла, на якій утворено спільний бльок для виборчої кампанії для оборони інтересів „національних меньшостий" в Польщі. Сей бльок мав ставити кандидатів у взаїмному порозумінню і вести аґітацію, аби виборці тих 4 національностий голосували разом на спільних кандидатів.

В сей спосіб ті меньшости хотять боронитись „в Польщі".

Польські ґазети з того дуже невдоволені, бо, як пишуть, сей бльок не є проти жадної польської партії але проти цілої польської „держави" і проти цілого польського народу.

А вони чого сподівались?

ЗАМАХ НА СТАРОСТУ В КАЛУШІ

Дня 14. серпня с. р. о годині 11 вночі невідомі особи кинули до мешкання старости Надуровича динамітовий набій. Набій експльодував, наслідком чого всі шиби вилетіли і частина стіни упала. Жертв в людях не було, бо припадково тої ночі староста не ночував дома. Калуські Поляки складають вину за замах на тайну українську боївку, за якою вже слідить поліція.

БОМБА В ПОЛЬСЬКІМ МІСТІ ПУЦКУ.

Підчас спортово-військової паради в Пуцку (коло Данціґа) коїлася, як доносять з Варшави, катастрофа наслідком вибуху бомби. На летунській площі зібралось було около 800 людий. Вечером над море піднявся гідропляп, що мав кидати в море бомби. Одна з тих бомб попала між зібрану публику, наслідком чого погибло 10 осіб, а 50 осіб потерпіло тяжкі або легкі рани.

НАДЗВИЧАЙНИЙ УРАГАН НА УКРАЇНІ.

Харківська ґазета „Комуніст" повідомляє:

В Костянтиноградському та Кобеляцькому повітах, на Полтавщині, пройшов незвичайний ураґан з грозою та градом.

„В богатьох місцях вибито хліба, знесено дерева та порвано телефонічний звязок.

„Найбільше постраждав Костяноградский повіт".

ПРИПИНЕННЯ ПЕРЕСЕЛЕННЯ В РАДЯНСЬКІЙ ФЕДЕРАЦІЇ

СОФІЯ, 22. серпня. Харківська ґазета „Пролетарій" повідомляє:

„Президія Всеросійського Центрального Виконавчого Комітету постановила припинити в біжучому році всякі переселення в межах радянської федерації"

З ЖИТТЯ ІНТЕРНОВАНИХ В ПОЛЬЩІ.

Відповідаючи на чутки, будьтоби армію Петлюри і Балаховича розміщено здовж совітського кордону, польська преса доносить, що останки цих армій перебувають і дальше в Щепюрні і Каліші в числі 6.415 осіб. Майже всі інтерновані працюють в ріжних підприємствах і оплачують працею кошти свойого удержання.

АЛІЯНТИ ЛУЧАТЬСЯ ПРОТИ ТУРКІВ

ПАРИЖ, 11. вересня. — Супроти послідних побід турецьких націоналістів прийшло до повної згоди межи Францією та Англією в справі політики на Близькому Сході.

Обі держави мають бути однодушно за тим, щоби під ніякою умовою не віддати назад Туркам Дарданелів, як про се Турки почали говорити з огляду на послідні воєнні поводження супроти Греції.

Французькі війска за згодою Англії почали сильно здушувати демонстраційні святкування турецьких побід в Малій Азії, а всі аліянтські держави почали скріпляти свої залоги в Константинополи.

ВЕНІСЕЛЬОС ВИСИЛАЄ ГРЕКАМ УЛЬТІМАТ

ПАРИЖ, 11. вересня. — Бувший грецький премієр міністрів Венісельос, за котрого старанєм Греція пішла до війни по стороні аліянтів, а котрий був на вигнанню від повороту пронімецького короля Константина, вислав Грекам ультімат про те, під якими умовами він згодивбися вернути до краю.

Каже ультімат, що Венісельос верне до Гриції лишень тоді, як зрезиґнує теперішний кабінет міністрів, а король Константин покине Грецію.

СМИРНА ВИТАЄ КЕМАЛА ПАШУ

СМИРНА, Мала Азія, 11. вересня. — Населенє Смирни, що досі була головним осередком грецького життя в Малій Азії, витало зі запалом турецького побідника Кемала Пашу.

ІНДІЙСЬКІ МАГОМЕДАНИ ТІШАТЬСЯ ПОБІДАМИ ТУРКІВ

ПАРИЖ, 11. вересня. — Представник анґорського (турецького) уряду в Парижі дістав з Дельгі, в Індії, привітну телеґраму від індуських музулманів з приводу побід турецької національної армії в Малій Азії.

БІЙКА МЕЖИ КАТОЛИКАМИ ТА ПОЛІЦІЄЮ

РИМ, 11. вересня. — Італійська столиця стала нині сценою поважних забурень.

Католицькі вуличні демонстрації довели до бійок з фашистами та націоналістами, які ненавидять католиків за їх нахил до соціялізму. Коли поліція почала успокоювати демонстрантів та розводити бючихся, католицькі демонстранти звернулися також проти неї.

Римський папа приняв на двірци своєї палати депутацію католицької молодежи та в довгій промові закликав їх до спокою.

ЛОЙД ДЖОРДЖ МАЄ ПРОМОВЛЯТИ НА ЗАСІДАННЮ ЛІҐИ НАРОДІВ

ЖЕНЕВА, 11. вересня. — Англійський премієр Лойд Джордж приняв запрошенне від Ліґи Народів на виголошенне перед нею промови про потребу полагоди територіяльних суперечок межи державами.

Перед Ліґою має говорити також французький політик Вівіяні.

ХОЧУТЬ ОБМЕЖАТИ ЧИСЛО АВСТРІЙСЬКИХ УРЯДНИКІВ

ЖЕНЕВА, 11. вересня. — Ріжні комітети Ліґи Народів, які займаються справою ратування Австрії, запропонували на ріжні способи обмежити числа австрійських урядників.

На думку всіх комітетів, головною причиною тяжкого положення Австрії є незвичайно велике число урядовців.

ПАЛЕСТИНСЬКІ АРАБИ ПРОТИ МАНДАТУ

ЄРУСАЛИМ, 11. вересня. — Все арабське населенє Палестини уряджувало нині мовчаливу демонтрацію проти віддання Палестини під заряд Англії та проти роблення її „домом" для Жидів.

В той самий час, коли уряд лагодився заприсягнути Герберта Самуела на уряд комішенера Палестини, всі арабські склепи в цілому краю були замкнені на знак жалоби.

Серед Арабів починає шиpитися думка про потребу близько-східного обєднання для освободження країв Близкого Сходу з чужого панования.

КЛЕМАНСО ПЛЯНУЄ КАМПАНІЮ ПРОПАҐАНДИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

ПАРИЖ, 11. вересня. — Бувший французький премієр Клемансо плянує виїхати до Америки дня 1. падолиста. Готовиться він виголосити там чотири політичні промови, дотикаючися в них передусім становища Франції у війні та по війні.

НОВІ КОНЦЕСІЇ БОЛЬШЕВИКІВ ЗАГРАНИЧНИМ КАПІТАЛІСТАМ

ЛОНДОН, 11. вересня. — Вся преса займається живо новою умовою, заключеною межи англійською фірмою для виробу машин Укгарт та большевицьким урядом в Москві.

Берлінські ґазети пишуть про початок великого торговельного руху та сподіються, що большевицький уряд дасть незадовго другі концесії межи инчим на нафту та ліси.

В декотрих ґазетах появилася вістка, що американський міністер торговлі Гувер є теж заінтересований в тих переговорах. Гувер вислав до ґазет запереченне тої поголоски.

ДР. ОСИП НАЗАРУК В АМЕРИЦІ

В сих днях прибув др. Осип Назарук, представник Уряду Галицької України, до Канади і тепер пробуває у Винипеґу, Ман.

По довершенню своєї місії в Канаді, прибуде др. Назарук до Злучених Держав, щоб повідомити американських Українців про становище нашого рідного краю й обговорити способи дальшої боротьби на будуче.

До д-ра Назарука виїхав на кілька днів з Вашинґтону др. Лука Мишуга для засягнення безпосередних автентичних інформацій про справи старого краю.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ІТАЛІЯ—СХІДНА ГАЛИЧИНА.

Три інтеперляції в італійськім парляменті: 1) у справі польської кольонізації в Східній Галичині, 2) в університетській справі і 3) у справі італійсько-польського договору про галицьку нафту.

До якої високої міри справа Східної Галичини є актуальна на міжнародній арені й як вона займає собою державні уми великих европейських держав, цьому в останнім часі ми мали аж надто багато доказів. Досить згадати про дві інтерпеляції на протязі одного місяця в англійськім парляменті, щоб зясувати собі міру світового заінтересовання нашою справою. Та не сама Англія державно цікавиться справою Східної Галичини. Слідом за нею йдуть також инші держави, й передовсім Італія.

Відколи Італія по торішнім упадку кабінету Джоліті—Сфорца відірвалась од хвоста франко-польської політики й поплила в англійськім фарватері, змінилось також її становище до українського питання взагалі й до справи Східної Галичини зокрема. Італія потроху привчається дивитись на схід Европи не крізь французькі, а крізь англійські окуляри. Це тим природнійше, що реальні інтереси Італії диктують їй українофільську, а не польонофільську політику, а в цій точці її політика цілком годиться з політикою Англії.

Доказ свого крутого повороту в цій справі Італія протягом останнього місяця дала аж у трох інтерпеляціях, внесених до парляменту з приводу ріжних проблем, звязаних зі Східною Галичиною. Кажучи „Італія", ми маємо, очевидно, на увазі не офіціяльну Італію, не Італію Бономі й Сканцера, а Італію громадську, неофіціяльну, може навіть бути — опозиційну. Але вага тих виступів цим не зменшується. Бономі й Сканцер сьогодня стоять при владі, а завтра можуть пійти у безвість. Натомісць громадська чи опозиційна Італія відбиває правдиві настрої краю та народу, а для нас це далекоціннійше. Зрештою, офіціяльна Італія мусить і реально числитися зі своєю громадською опінією. Тому італійські парляментські інтерпеляції мають для нас не лише моральне, але можуть мати також не аби-яке практичне значінне.

Перша з тих інтерпеляцій, про які тут мовиться мова, була внесена на імя міністра закордонних справ і мала предметом польську кольонізацію в Східній Галичині.

Нарешті, треттю інтерпеляцію, найкраще складену й пройняту правдивим і щирим співчуттем до національно-державних змагань українського народу в Східній Галичині, вніс дня 11. серпня професор університету й посол Еторе Ломбардо-Пелеґріно.

Перша з цих інтерпеляцій — про польську кольонізацію в Східній Галичині — вже викликала дуже цікаву переписку між інтерпелянтом Прунутто й представниками італійського уряду. Представник уряду Тості відповів інтерпелянтови таким „політичним" листом:

„Дорогий Прунотто! Про земельне питанне в Галичині відповідне МІНІСТЕРСТВО ПОДАЛО НАЛЕЖНІ ІНСТРУКЦІЇ АМБАСАДОРОВИ В ПАРИЖ, ЩОБ ВІН ЗВЕРНУВ НА ЦЕ УВАГУ РАДИ АМБАСАДОРІВ. Це питанне надто нове, тому Високе Правительство ділає в цій акції з дуже великим тактом.

„Це не є лише виключно економічне питанне. Воно звязане також із політичним станом Галичини й може викликати непорозуміння з Польщею ізза наших виступів у цій справі. Ця обставина нехай пояснить Тобі осторожність язика щодо відповіди на Твоє запитанне".

Посол Прунотто не задовольнився цею осторожною й „тактовною" відповіддю, продиктованою побоюванням, щоб „не викликати непорозумінь з Польщею". З чисто-мужицькою щирістю і впертостю (Прунотто є послом молодо-італійської селянської партії) інтерпелянт написав до самого міністра закордонних справ Сканцера такого листа:

„Листом з дня 6. серпня мене запевнено, що міністерство закордонних справ вислало інструкції п. амбасадорови в Парижі, щоб він звернув увагу Ради Амбасадорів на земельне питанне в Галичині.

„Відновлюю проте інтерпеляцію, яку враз зі мною і другі товариші мали честь подати. Вважаю своїм обовязком зазначити, що РІШЕННЯ ПРО ДОЛЮ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ НЕ МОЖНА ДАЛІ ПРОВОЛІКАТИ. І нашим святим обовязком є розголошувати цю справу чи то в Палаті чи в краю, в тім напрямі, що рішенне п. амбасадора Італії не має безпосереднього та остаточного висліду. Тому прохаю докладних інформацій про вислід акції нашого амбасадора".

Із згаданих трох інтеперляцій, рівно як із переписки між послом Прунотто та італійським урядом, вияснюється з повною очевидністю велика й щира симпатія широких кругів італійського суспільства до ідеї створення незалежної републики на землях Східної Галичини. Инший читач запитає себе, що спонукує ліберальних італійських політиків до цього? Відповідь на це дає „Il Contandino d'Italia", орган молодої селянської партії, яка найбільше упоминається за незалежністю Східної Галичини. Читаємо в тій ґазеті:

„Коли Східна Галичина буде незалежна, вона могти-ме доставляти нам нафту й бензину, за які ми нині мусимо дорого платити Англійцям та Американцям"...

Сказано трохи елементарно й наче незґрабно, без „тонкої політики" та „високої дипльоматії", але таке чисто-практичне обґрунтованне італійської приязні служить найкращою запорукою, що та приязнь є збудована на міцній засаді й буде довго тривати. Англійське заінтересованне в Східній Галичині полягає також не на ідеальних, а на чисто-практичних засадах. Коли-б міродатні чинники нашої політики зуміли практично, реально заінтересувати також инші держави, головно-ж Францію та Америку, в прихильнім для нас вирішенню східно-галицької проблеми, то це вирішенне легко могло-б наступити міжнародньою дорогою.

А на-разі з приємністю нотуємо ці нові докази многонадійности східно-галицької справи, а разом з тим і цей новий успіх нашої закордонної політики.

Берлін, 28. серпня. **Радянин.**

НІМЕЧЧИНА ПЕРЕД КАТАСТРОФОЮ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Протягом останніх двох тижнів вартість німецького гроша впала так низько, що перед населенням являється питання, до чого дійде Німеччина, коли негайно не наступить зміна на краще?

Доляр коштує 1200—1400 марок, а доляр у Німеччині рішає про ціну товарів. Тому й дороженеча така, якої ніхто не сподівався. Масло, що рік тому коштувало 20 марок фунт, коштує нині 220; кобаса коштувала теж 20, а коштує 200, літра молока коштувало перед роком 3 марки, тепер 24, і так дальше.

Кольоніяльні товари пішли ще більше в гору. Фунта чаю нище 400 марок годі дістати, кави мало хто пе, коріння перестали вживати.

З одягами не краще. Ще 1916 року можна було купити одяг за 100 марок, нині він коштує 10.000! Пара черевиків коштувала 40 марок, нині за неї жадають 2000. Сорочки нище тисяч марок не купиш, — і т. д.

Розуміється, коли ті ціни перерахувати на доляри, то воно буде дешево, алеж у Німеччині люди дістають платню не в долярах а в марках і коли приміром інжінер у найбільшій фабриці, в „А. Е. Ґ." заробляє 6000 марок в місяць, то ясна річ, що годі йому з тих гроший виживити себе і родину. Кождий турбується, що йому робити? Тая турбота затроює людям життя. Вони не можуть спокійно шрацювати, бо не знають що буде завтра. В склепах кажуть їм, що ціни, які вони платять за товар, то ще старі ціни, коли доляр стояв 400 марок, а нові товари, закуплені в гуртівників по теперішному курсі, мусять у троє більше коштувати. Можна собі уявити який настрій викликує така перспектива.

Хто може купує товар на запас, хто ні — голодує і нарікає. Одні нарікають на селян, бо кажуть, що яйце не приходить з Америки, його несе німецька курка, котра навіть не знає, що єсть на світі якісь доляри і тому воно не повинно коштувати аж 10 марок. Значиться, селяне екепльоатують міста.

Другі нарікають на правительство. Кажуть, що воно не проявляє потрібної сили й енергії, щоб поборювати дорожнечу.

Треті проклинають антанту.

Ці останні мабуть мають найбільшу рацію.

Німецький гріш мусить тратити на вартости і разом із тим мусить дорожіти життя, бо антанта відірвала від Німеччини великі простори дуже промислового краю, як ось Шлеск, загарбала німецькі кольонії і наложила на німецький народ такі високі контрибуції, яких жаден народ у світі не годен заплатити

Німецький народ працює, безробітних майже нема. Але щож з тої праці, коли держава мусить стягати і з фабриканта і з робітника великі податки, щоб добути потрібні гроші на заплату контрибуційних рат. А по кождій заплаченій раті вартість німецької марки паде, бо світ знає, що німецький капітал, о тілько то, а тілько зменьшився. А паде вартість гроша, так треба його більше друкувати, а це ще гірше обнижує валюту.

З такого круговороту ніяке правительство вийти не всилі.

Щож тоді можна зробити, щоб вивести Німеччину з цього зачарованого круга?

Лиш одно: обмежити високість контрибуції до якоїсь не фантастичної, а реальної цифри і дати Німеччині час і спромогу, щоб вона могла тую цифру зреалізувати, значиться назначити якусь мораторію, а навіть постаратися для неї о позичку. Бо зрозуміла річ, що з порожного не наллєш.

Коли Німеччина прийде до себе, коли її валюта поправиться, тоді вона буде мати спромогу заплатити відшкодовання. До того переконання дійшла Англія і вона хоче ратувати Німеччину, як нераз віритель ратує довжника, щоб не втратити позичених гроший.

Другої гадки Франція і її теперішний представник Поанкаре. Франція, як гістерична жінка, репетує одно: „давай мені гроші!" — але як і куди, вона не гадає.

Вона засліплена ідеєю реваншу, вона хоче знищити Німеччину, бо боїться її. Але пан Поанкаре повинен знати, що руїна Німеччини, це руїна цілої Европи, бо Німеччина здержувала большевизм і хоч перестроїлася в републіку, то все таки зберігла поняття приватної власности, почуття законности і т. д.

70 міліонів німецького народу, доведеного до розпуки, це така небезпека для цілого світа і для теперішної культури, якої ще не було.

Відомо, як терплять усі краї і народи від російського большевизму, але невідомо, як терпілиб вони, колиб в Німеччині настала анархія. Це булоб щось неймовірно страшного, бо Росія ніколи не була так тісно звязана зі світовою культурою й економією як звязана єсть Німеччина і Росія всеж таки відсунена геть далеко на схід, а Німеччина лежить між найкультурнійшими державами Европи.

Тимчасом **Поанкаре дальше грається з вогнем.** Нині мав він промову в Бар лє Дюк, яка може кождого здорово думаючого чоловіка вивести з рівноваги. Промова скрайно аґітаційна, повна брехні, що до Німеччини, повна засліплення і вузконаціонального шовінізму, а навіть не свобідна від погроз в сторону Англії. Мовляв, коли Англія не поможе Французам знищити Німеччину, то Французи зроблять це самі.

Скажім, що так воно і станеться. Але деж тоді тії міліярди, котрих Франція так дуже потрібує від Німців?

Німці, доведені до розпуки, можуть попасти в горожанську війну, а така війна коштувалаб Німеччину більше від світової війни, бо за час світової війни Німці всеж таки вдержали ворога перед своїми границями, а колиб оден Німець став ворогом другого і взялися за чуби, то булиб зруйновані міста і фабрики, а разом із тим пропалаби на довгі часи продукційна сила німецького народу.

Що така війна, при доливанню оливи до вогню большевиками не обмежилабся на території між Рейном та Шпревою, це також певне. І тому пан Поанкаре в своїм засліпленню забуває, що він підкладає огонь під свою власну стріху. Але годі! Єсть такі моменти, коли людий обгортає якесь неймовірне засліплення і вони роблять усьо можливе, щоб попасти в біду. Так було року 1914, перед вибухом світової війни, так воно єсть і нині. В Англії і Америці безробіття, в Росії ллється кров і люди з голоду гинуть, Австрія оголошує себе банкротом, Польща тріщить у своїх основах, Чехія задихається серед капіталів і ґіперпродукції свого промислу, в Німеччині вічні страйки, розрухи, застрашаюча дорожнеча, політичне у суспільне зденервовання, а пан Поанкаре, замісць гасити новий світовой пожар, докладає до сього старих і сухих дров. Відповість за це! **Н. М.**

Берлін, 24. серпня, 1922.

ТИ КЛИЧЕШ НАС.

Ти кличеш нас, зелений гаю,
Діточих серць щиренький брате,
Над филі бистрого ручаю
Пісні співать, квітки зривати.

Ти кличиш нас мрійливим шумом,
Згадками літ давної слави,
Немов кобзар, що грає думу
Про гнет і смерть святої справи.

Ти вчиш наругу і недолю
Зносити серцем супокійно,
Ти вчиш — згадками про неволю
Не рватись болем безнадійно.

Ти нам потіхою в енволі
І ми надією богаті,
Що прийде час весни нової
Для наших серць, у власній хаті.

Роман Завадович.

НА ПОЛІТИЧНІ ТЕМИ.

Політична критика чи ворожба?

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Кождому з нас приходиться чути нераз ріжні „критики" на нашу минувшу і теперішню борбу о самостійність. Нераз чути голоси, що так а так треба було робити, бо як би ми були поступали так а так, то нині булаби таке а таке; і тому в будуччині буде таке а таке. Візьмім перший ліпший примір; нераз було можна чути такі „критики": **колиби** ми були в Східній Галичині згодилися на границі навіть дещо не користні для нас, то нині малиби вже таки самостійну державу хотяй з меншими просторами; або: **якби** ми були відразу стали по стороні Антанти, то нині ми малиби самостійну українську державу; або: **якби** ми були не повалили Скоропадського, то Україна булаби нині великою і могучою державою, бо при помочи німецьких війск стоявших на Україні ми булиби зорґанізували сильну армію, і т. д. і т. д.

Нім приглянемось дещо близше тим „критикам", мусимо пригадати собі задачу політичної критики взагалі. Очевидна річ, що задача така полягає на виказаню похибок, яких політичні провідники не добачують; (чи не хочуть або не можуть бачити) така критика є завсігди пожадана і корисна. Коли критикови удасться висвітити добре темні сторони в нашім політичнім життю, коли він остереже провідників і суспільність, що дане політичне ділання має такі а такі злі сторони, чого часом і провідники можуть недобачувати, то певно, що такий критик зробив корисне діло. На жаль таких критик у нас дуже мало. З усіх критик, які доводиться читати, 99% є або пустою балачкою, або ворожбою або вкінци лайкою і опльованнем цілої нашої суспільности. Ми дуже радо прикладаємо собі епітети як: раби, прокляте поколінне і т. д. і т. д. З найвисшого оптимізму скачеся в найчорнійший песимізм і відповідно до настрою наступає сам такий „критик" і на жаль... старається вплинути і на суспільність, щоби ця гляділа його чорно-білими окулярами на політичні ноші з погоння. Нема національної гордости, не чуєся слів: я гордий, що належу до українського народу; нема послідовної, безпереживної впертости до осягнення народних ідеалів; ми надто звикли скакати між найбільш рожевими надіями а найчорнійшими сумнівами. Та я **пишучи це не думаю бути критиком;** критика приносить щось нового, а сі стрічки є лише повтореннем сего, що кождий мусить знати і знає, лише не кождий після того поступає. Моя задача є виказати, що звичайні наші „критики" не є критиками, і що відповідно до сего можна найпреспокійнійше таких „критик" не брати під увагу. А еще ліпше було би не друкувати сих пустих балачок, тих вічних рецепт політичних знахожів і ворожбитів, яких певно має кождий нарід та мабуть не в такій мірі як ми.

Приглньмося тим „критикам" близше. І так прим. коли хтось говорить, що ми згодившися на відступлення Львова булиби задержали самостійність„ то се таке саме, як я скажу: колиби я був мав вудку, то бувби зловив рибу; скільки до злапання риби еще треба крім гачка, се кождий знає; се очевидне, що риба мусить прийти до гачка, злакомитися на примену і що треба її в „відповідній хвилі" „засилити. Та, як сказав оден німецький учений, „риби лапати чи миші на сало є все таки легше ніж бути знатоком людської душі". А о знанне душі тут якраз ходить. Коли я хочу осягнути яку ціль, то не лише мушу сам поступати в відповідний спосіб, але — і се головна річ — що в відповідний мною бажаний спосіб мусять поступати люди, від котрих залежить осягненне цілu. Чи люди поступлять так як я хочу, сего ніхто **наперед не може знати;** се можна лише **припускати** (або иншими словами сказати собі: „на двоє баба ворожила, або вмре або буде жило"). Французький учений Бріер ді Буассон сказав: „Чоловік є таке непевне єство, що на ньому і одного речення не можна будувати". Тобто як поступить дана одиниця, коли таке а таке станеся, ніхто наперед **не знає.** „Зовсім певним не є ані приятель, ані любка", каже німецький професор Зульцбах, в своїй розправі „Підстави повстання політичних партій", з якої отсі стрічки богато переповідають. А коли чоловік таке непевне єство, то чи инше маєся з масою, з народами? Славний Англієць Міч сказав: „що приблизно відноситься до одиниці, не абсолютно відноситься до маси". Що чоловік таке непевне єство, се знає кождий, що мав в життю „розчарованне", а таке мабуть кождий мав. А як легко можна перечислитися, де ходить о означене, як поступить даний нарід, се хочби з недавної війни маємо досить примірів. Німці перечислилися думаючи, що ані Англійці не заведуть загальної служби військової ані Америка не піде до війни. Бачимо, що похибки такі дуже легкі.

Коли проте чути нераз „критику", що так а так булоби, якби ми були відступили Львів, то така критика є лише одним припущеннєм з многих можливостей. Що булоби сталося, як би ми були згодилися на „1½ повіта" в Східній Галичині, сего ніхто **не знає** (крім „критиків", які „все знають!"); можна **припускати,** що і по се була би Польща протягнула руку; можна припустити, що Антанта булаби таке заборонила Польщі. Нині ми бачимо котрі припущення справдилибися. Та знати наперед неможливе, а „критикувати" що так і так а не інакше булоби сталося, се смішне!

Ставши на сторону Антанти відразу ми певно булиби в иншім положенню; в якім — се лише можна припускати. Скажім — в ліпшім. Та що нам поможе нині така „критика". Ми не можемо звернути історії назад пару літ і сего, що сталося, ми змінити не можемо. Ми можемо старатися змінити наслідки факту, то не самий факт. Нині кождий знає, що наша політика в часі світової війни була хибна. Та се пізнаннє марне, бо такої ситуації ніколи вже не буде і ми з сего „навчитися" нічо не можемо.

Що булоби сталося з Україною, колиби Скоропадський не був прогнаний, сего нітхо не знає. Певно, що инше щось булоби сталося, бо инші ділання викликують инші наслідки. Можна припускати, що його була би стрінула доля Денікіна а можливі і инші можливости. Ніяк однак не можна **твердити,** що Скоропадський не прогнаний бувби при помочи Німців зорґанізував армію. (Се очевидне перечисленнє сил, тобто завелика віра в Німців; ніж Німців розоружував якраз той селянин з якого Німець мав зробити доброго жовніра; німецькі війска були самі в непорядку, поминувши се, що Антанта веліла їм забратися з України. Проте само припущення є нічим иншим як ворожбою опертою на незнанню даних обставин). **Твердження** такого ніяк не можна ставити на рівні з правдивостю, бо чи так дійсно булоби, **якби,** ми переконатися не можемо.

З усіх таких „критик" ми бачимо, що вони все знають **по доконанім факті. Кождий мудрий по тім як вже сталося.** Тож нераз чуєся: „сеж прецінь було певно, що таке станеся", або „таке мусіло статися, се очивидне" і т. п. В дійсности могло статися і зовсім інакше. Наперед нічо не є **певне,** а „критикувати" по шкоді се очевидно легка річ, та воно не помагає а шкодить. А шкодить тому, бо збуджує часто в некритичного читача переконання, що вина за певне неповодження в наших політичних змаганнях лежить лише в наших провідниках, бо „якби були так а так зробили, то булоби таке а таке". (Тут такий читач повторить рецепту „критика" чи скажім ворожбита, який більше а менче зручно ставить свою ворожбу **по доконанім факті** і про те знає, що будучність не викаже похибок в його твердженню, бо очевидне, що такий сам факт серед таких самих обставин ніколи не повториться). Некритичний читач не знає часто, що в політиці грає велику ролю „щастя". Ніхто инший як Бісмарк, оден з найздібнійших політиків, сказав: „При всіх великих політичних рішеннях граєся вкінци в непевну гру". А коли похибки в політиці такі легкі, то і політичний критик мусить се брати під увагу. „Критика", яка каже що нам щось неповелося,—про що звичайно кождий знає — і ставить свої припущення як одиноке спасення, як средство, яке треба було застосувати, перестає бути критикою а стає чистою ворожбою. А ми так вже привикли до таких ворожб, що в часах неповоджень не шукаємо за дійсними причинами, які часто лежать поза нами а тимбільше нашими провідниками, але шукаємо розради чи потіхи в ворожбах, яких ніколи не бракує. І замість затиснути кулаки і іти вперто вперед без непотрібних і шкідливих вагань, ми часто бавимося в ріжні „якби, коби і тим подібні „би", знеохочуємося, бо другі не поступили після наших ворожб (поставлених розуміеся по доконанім ділі). Політики без більших чи менчих похибок ніколи не було і нема; з тим мусимо числитися. Тож замість бавитися в ворожби, місто тратити енергію на ріжні „якби", ідім нестримною фалянґою до витиченої мети памятаючи на слова Ґенія: „Борітеся — поборете!"

Ю. Гниличанський.

О. Олесь.

ПІСНЯ.

Живи, Україно, живи для краси,
Для сили, для правди, для волі!..
Шуми, Україно, як рідні ліси,
Як вітер в широкому полі.

До суду тебе не скують ланцюги,
І руки не скрутять ворожі:
Стоять твої вірні сини навкруги
З шаблями в руках на сторожі.

Стоять, присягають Тобі на шаблях
І жити і вмерти з Тобою,
І прапори рідні в крівавих боях
Ніколи не вкрити ганьбою!

ОХОРОНА ПАМЯТНИКА НА ПРИКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

В найблизчому часі на Прикарпатській Україні буде переведена реєстрація мистецьких й історичних памятників. Переведення цеї праці поручено д-ру Залізницькому.

ТРИ ПОКОЛІННЯ ПЕРЕД ПРЕСТОЛОМ

Англійська преса доносить, що в Лондоні стала до шлюбу панна Конклінґ. Тогож самого дня звінчалася 75 літна бабуся з 70 літним ґенералом і 50 літна мати вдова.

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу").

Іван Федун з Ню Йорку $1.00

Попередно оголошено $65.95

ЗАГАЛЬНА СУМА $66.95

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Бр. св. Володимира, від. 42 У. Н. Союза повідомляє всіх своїх членів, що квартальний мітинґ відбудеться в неділю, дня 17. вересня в гали Укр. Нар. Дому, точно о 2-ій годині пополудни. Пожаданим є, щоб всі члени явилися, бо суть важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару після ухвали. — М. Мельник, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома членам тов. ім. Івана Франка, від. 83 У. Н. Союза, що звичайний мітинґ відбудеться 17. вересня с. р. точно о годині 2. пополудни в домі У. Ам. Горожан під ч. 822 Норт Френклин ул. Проситься всіх членів щоби прибули на мітинґ, бо суть важні справи до полагодження. Упоминається членів, щоби вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Хто з членів не прийде на мітинґ без важної причини, заплатить кару після ухвали. — І. Витязь, писар.

ЕЛИЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 234 У. Н. Союза повідомляє, що трикварталвний мітинг відбудеться о 8. годині вечером в пятницю, дня 15. вересня в гали Ґ. Лютвина під ч. 69 Савт Парк ул. На порядку нарад єсть важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — К. Пілат, предс.; С. Чечель, секр.

О. Олесь.

УКРАЇНСЬКЕ ВІЙСКО...

Українське війско, мов з могили, встало,
Загреміло в бубни, в сурмоньки заграло,
Розгорнуло прапор соняшно-блакитний,
Прапор України! рідний, заповітний!

Вільну Україну не скують кайдани:
В обороні волі наше війско встане,
Заревуть гармати, забразчать шаблі, —
Не дадуть в наругу рідної землі.

Від дору, від грому оживе руїна,
Зацвіте квітками вільна Україна,
Творчий Дух народу із могили встане,
І здивують всесвіт лицарі-титани.

ЛИСТ З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

(Цей лист писаний до д. Г. Сушка в Клівленд, О.)

Чехи, Забоже, у серпні 1922.

Дорогий Товаришу!

За отриманий лист складаю Тобі сердечну подяку і рівнож дякую Тобі за тих 3 доляри, що ти мені висдав в листі. І також сердечно дякую твоїм товаришам котрі не забувають за українського жовніри котрий тут четвертий рік страдає на чеській земли, чекаючи на долю свого рідного краю. Дорогий Товаришу! Сам знаєш, що не мусів би я тут сидіти, бо маю що в дома робити і коло чого, але **не хочу іти під польське ярмо!** Тут мушу тяжко робити на Чехів за тих 2 корони 50 сотиків денно, за котрі під теперішний час не можна нічого купити. За тих три доляри купив я собі пару білизни і штани, бо жадного мундуру не фасуємо, тільки старі гадри до роботи. Купити нема защо, бо жадної помочи ні звідки не маю, тільки одну надію покладаю на ас...

Не забувайте, так як другі не забувають на своїх братів, що тут страдають, але помагають їм як можуть щоб видержали кінця.

Здоровлю щиро і сердечно і рівнож здоровлю твоїх товаришів. Гаразд!

Твій товариш **Никола Когут.**

ДОПИСІ

ШИКАҐО, ІЛЛ.

Віче в справі негайної помочі на боротьбу в Галичині.

Заходом Екзекутиви Січової Орґанізації і Екзекутиви Окружного Комітету, що занимався продажею бондів Нац. Позички — скликано тут дня 18. серпня 1922 р. старшин тутешніх Січових сотень, урядників поодиноких товариств — а також тих, котрі щиро занимались працею при продаванню бондів — на довірочні збори в справі **„Фонду Негайної Помочи України"** на галю при Оклей і Райс.

Збори отворив др. С. Гриневецький, отаман Січ. Орґ., привитавши около 75 присутних і вияснюючи в коротких словах ціль скликання цих зборів, — а іменно: що збори ці скликано для наради, як можна найкраще і найскорше повести працю збирання „Фонду Негайної Помочи". Горячими словами натякнув він про Січову Орґанізацію і заявив, що явно, на що і як гроші з „Ф. Н. П. У." мають бути Правительством зужиті, говорити не може, але кождий може довідатись, коли вступить до Січи.

На слідуючого бесідника покликав о. Василя Стецюка.

Сей щирий працьовник народний вияснив значінне і вартість сили Січей в укр. народі, — натякаючи про всі славні діла, яких доконали ті, що під іменем „Січ" гуртувались. Напятнував тих, що байдужно дивляться на Січ. Орґ. в Америці і тих, що не оцінюють так великих діл наших Січових Стрільців що нині голодні скитаються по чужинах. Американські Українці повинні всі, як оден розуміти, що їх обовязком є дати жертву нашим недобиткам-борцям за волю України. Вкінци заявив, що „Ф. Н. П. У." се фонд на активну боротьбу нашого правительства, щоб викурити ляшню з нашої рідної землі — Галичини — і що Січи повинні в тім ділі мати провід а всі, що бажають бачити Галичину вільною від Ляха, окупанта — хай стають в ряди Січові. Вкінці ще бесідник робить внесення, щоб шикаґовська громада — о зглядно комітет Позички і Ф. Н. П. У. постарався виробити книжочки, в котрих малиб бути списані імена тих УУкраїнців, що купили бонд а тим самим, щирих дійсних Українців. Ті книжочки мали би бути роздані тим же Українцям, щоб кождий бачив сам, з ким Шікаґо має до діла.

Колиб так зробила кожда місцевість то тоді моглоб і Правительство знати, хто гідний своєї держави а хто ні!

Др. С. Гриневецький подякував о. В. Стецюкови за щиру бесіду і так зробили і всі своїми грімкими оплесками. Дальше попросив, щоб ще хто забирав в тій справі голос — і дав раду свою, як можна найлучше такий Фонд збирати.

Зачались дискусії, чи виробити книжочки зі списами всіх, що купили бонди Позички чи ні?

На внесенне С. Мусійчука, поперте о. В. Стецюком і Н. Мотлюком, ухвалено виробити книжочки з поазбучним списом. На внесенне добр. Данилишиного, поперте Н. Мотлюком, ухвалено одноголосно, щоб виробленнєм книжочок занялась Гол. Старина Січ. Орґ.

Приступлено до порядку, як збирати гроші на „Ф. Н. П. У." О. В. Стецюк робить внесенне, поперте К. Січевським, щоб ті самі комітети, що занимались бондами занялись і „Ф. Н. П. У.", а тільки, що Січ. Орг. має над тим провід, то значить всі гроші відсилає до Місії в Вашинґтоні Гол. Старшина Січ. Орґ. Всі одноголосно приняли се до відома.

Тов. Дм. Заболоцький і Вол. Боднар роблять одно сформоване внесенне, поперте о. Стецюком і С. Кочієм, щоб книжочки з ресітками роздати всім сотням Січовим і всім товариствам та громадам, — а знов писарі сотень Січових та поодиноких товариств і громад ті книжочки ресіткові мають роздати всім, хто може занятись збіркою на „Ф. Н. П. У." Принято до відома. Крім того на внесенне Д. Заболоцького принято до відома, що, поза тим, збіркою можуть занятися охотники. Ухвалено, що всі звіти зі збірки маєся подавати до Гол. Заряду Січ. Орґ.

Д. К. Січевський робить внесенне, поперте М. Білянським, щоб такі самі довірочні наради в тій справі зробити по інших громадах в Шікаґо, а в той спосіб збірка лучше піде. Принято.

На тім збори закінчено — а охотники приступили до забирання книжочок з посвідками. Розібрано 31 книжочок (кожда книжочка містить 10 посвідок). Др. С. Гриневецький подякував присутним за численне зібранне і всі розійшлися з кріпким духом і надією, що праця їх не піде дармо, а принесе хоча малу поміч для визволення Галичини з ляцького ярма.

С. Мусійчук, писар зборів.

ГЕМТРЕМК, ДІТРОЙТ, МИШ.

Віче.

Послідніми силами бореться галицька Україна з хижацьким наїзником. Останки сил збирає, щоб не упасти. Та годі встоятись самому, зболілому довголітною крівавою війною краєви проти сильного ворога. Окружений ворогами у зелізнім ляцькім ярмі, звертаєсь за море до своїх синів, яких там стрінула краща доля і кличе о поміч. Жадає підмоги моральної і матеріяльної, бо там народ захлипуєсь від пролитої крови — там не стає сил... Улягли борці — а кат важким чоботом давить зранене тіло... Помочі треба і то негайної помочі!

І не прогомоніли пусто звуки із рідного краю. Відгукнулись сини України за морем, зрозумівши вагу хвилі. Не роздор, не партійні боротьби, не розколені народні сили, а злука, єдність і орґанізація принесе кращу долю. За сими кличами пішли громадяни з Гемтремк, Дітройт, Миш., і скликали в неділю, 20. серпня, віче, щоб там нарадившись подати в якийбудь спосіб поміч вітчині; заохотити упавших духом до боротьби; показати краєви, що і за морем Українці не сплять і, що вони не лиш духом з краєм, але готові нести йому всяку поміч.

Віче удалось незвичайно гарно завдяки заходам тамошного пароха о. Добротвора, тов. „Січи" та заінтересовання справою зі сторони громадян, які чисельно прибули, та виповнили салю „Української Хати" по береги. Короткою промовою отворив о. Добротвор збори.

На президію покликано: Вас. Седляра, Макс. Гарматюка, Теодора Ломаку і членів вічевого комітету: Н. Шеремету і М. Майорчика. Слідували промови запрошених гостей. переплітані народними піснями гарно виконаними тамошним хором.

Промовляли за чергою поручник Укр. Гал. Армії, Омелян Тарнавський, отаман січий др. Гриневецький, о. Довгович і о. Тарнавський.

Поручник Тарнавський, який брав участь у цілій світовій і українській війні і перед кількома днями прибув з краю, переказав вкоротці історію военного лихоліття від 1914 р., специялізуючи період визвольної боротьби Галицької Армії в Галичині і на Великій Україні та представив недолю вигнаних з краю та розпорошених по цілій Европі еміґратів.

Др. Гриневецький звернув увагу громадян на наше положеннє, загріваючи до орґанізації та до складання жертв на негайну поміч, щоб в той спосіб піддержати морально і матеріяльно наші змагання в краю. Звернув увагу на силу других народів як Чехи і Поляки, які лиш через орґанізацію і народну солідарність дпіняли сего, що нині мають; подав приміри їх жертволюбивости, їх несилуваних а обовязкових народних податків. Як Поляки та Чехи через своїх „Соколів" дійшли до цілі, так ми повинні стреміти через орґанізації „Січий" до національного обєднання, до визволення.

О. Довгович виказав наші хиби та вказав дорогу якою ми повинні йти, щоб вирватись з рабства та неволі.

О. Тарнавський зясував загальне політичне положеннє в Европі та положеннє української справи на світовій арені і подав звіт із поїздки делеґацій до Вашингтону.

Всіх промов слухали зібрані з великим зацікавленнєм і співчуттєм. Найліпшим доказом, що ґромадянам не байдужна народна справа, була заряджена збірка на негайну поміч краєови. **Зібрано разом $1,245,75.** Се свідчить о високім патріотичнім дусі дітройтської громади! Ніхто не мнявся, не відтягався; кождий давав радо важко запрацьований гріш, свідомий, що дає його на добру ціль — на поміч і ратунок загибаючій вітчині.

Віче закінчилось відспіванием патріотичних пісень і народного гимну. Піднесені духом — з надією у серци розійшлись громадяни домів.

Вечером уладила тамошня „Січ" спільну вечеру, на котрій взяли участь також всі запрошені гості. Був гарний товариський настрій. Вечір проминув серед пісні і гутірки як у нас далеко-далеко за морем. на Вкраїні широкій — повіяв стрілецький-козацький дух, повіяв вітрець із широких степів-ланів золотистої пшениці. Нехай це віче в Дітройт буде початком нашого обєднання народного в Америці, нам на користь а крайови на поміч! Як слідами Дітройт підуть другі громади то певно

...Усміхнеться заплакана мати...
приснуть кайдани, упаде ярмо,
повстане народ і вернуться
ще тії
Стрільці Січовії,
Задрожить сама Варшава!...

Т. О., вічевик.

PROVIDENCE, R. I.

Позір! Українська Громадо. Позір!

Часопись „Свобода" подала спис усіх більших міст, до котрих прибуде У. Н. Капеля, тож як кождому читачеви відомо, що У. Н. Капеля буде у нас в Провіденс дня 14. жовтня 1922 р., а щоби в кращім світлі піднести нашу українську національність перед Американцями, то сею дорогою проситься всіх Українців і Українок прибути на **ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ**, котрі відбудуться **дня 17. вересня с. р.** під ч. 151 Willard Ave., South Providence, R. I., о годині 5. пополудни, де обговориться спільно, як найкраще маємо виступити з нашим комітетом в день приїзду наших славних співаків із рідної землиці. Тож прошу, хто лишень почуває себе, що він чи вона з кости і з крови української, хай прибуде на загальні збори, без поглядів партійних чи релігійних, а тимсамим ми здобудемо повне довіря між Американцями і у своїй У. Н. Капелі.

12 **Тимчасовий Комітет.**

КОРАБЕЛЬ DROTTNINGHOLM В ДОРОЗІ ДО НЮ ЙОРКУ.

Корабель Drottningholm Шведсько-Американської Лінії відплив з Готенберг 7. вересня з 1397 пасажирами з Скандинавських і Балтійських портів. Між пасажирами є більша часть Литвинів, і Поляків. Корабель Drottningholm приплине до Ню Йорку 16. вересня, а відплине з Ню Йорку 23. вересня.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

Микола Богун.

З МИНУЛОГО ТА СУЧАСНОГО

Начерк споминів

УКРАЇНСЬКОГО КОНТРРЕВОЛЮЦІОНЕРА.

Присвячую моїм донькам Марусі та Наталці.

(Продовження).

(8)

Засудили, здається, на кару смерти, не зважаючи, навіть на те, що вбивство було у вечері, на віддаленню кількох десятків кроків, а п. Дорошенко слабий на очі, носив цвікер і, як посвідчили експерти, не міг навіть зобачити своєї жертви.

Тільки після великого скандалу для публичної опінії в „конституційні" часи власти видали наказ переглянути справу.

...Обвинувачували мене в тій справі (Прилуцька Громада РУП. Революційну літературу та міміоґраф в кінці 1905 р. знайдено було в одного з ерупістів), за яку люде давно вже понесли кару і по якій мене тримали в тюрмі 7 місяців, як „свідка". Так заявили жандармський ротмістр Милов і тов. прок. Горленко, коли випускали мене з тюрми в 1906 році в літку.

Але то були часи, коли „закономірність та правда" в судах коронних були під контролею суспільности — ще не було розігнано перший, в анлях російської деспотії, парлямент — Першу Державну Думу.

Ще можна було-б боронитись, коли-б суд прийняв усіх моїх свідків**) та коли-б в його склад попали більш-менш ліберальні судді. Правда компетентні адвокати, як Ратнер, що беруться боронити за грубі гроші, пророкували довічне заслання на Сибір.

Більш як 7 років минуло від часу мойого мандрування по етапах, ***) а часто з думки не сходить розмова в Київській пересильній тюрмі з одним інтеліґентом дезертиром.

Тисячі дві було там напхнуто найріжноманітного злочинного елементу в камери.

Брязкіт кайданів, убивча арештанська лайка, страшна тіснота, бруд, блощиці, неможливість їсти з одної миски, бо боявся зарази, вороже відношення до „ґітари", одиноким представником якої тут був я, звалили мене з ніг, і я лежав на підлозі в темному, брудному кутку непритомний. Якась молода людина в війсковій шапці часто підносила мені воду та брала в оборону перед арештантами.

Розбалакались. Ідейний дезертир. До жадної революційної чи взагалі партії не належить. Але говорить про конечність революції і то соціяльної, і так, як ні один в ті часи більшевик не говорив.

...„і знаєте, де дисциплінований, спаяний та сильний духом елемент, здатний повалити царизм, битися до загину за волю, братерство, знищення експлюататорів? Ось!" — показує мені на наше окруження.

— „А їх два міліони! Не розумію, чому політики не звертають на них уваги! Правда, репутація політиків через їх провал (розбиття революції — моя примітка) серед „уголовних" попсована. Але-ж вони брати: борються хоч і ріжними способами, з гнобителями одних і других!"

Оригінальна й смішна була думка не тільки для мене, але й для кожного соціяліста, більшевика, в тому числі.

Проте тепер, коли пригадую всю ту, що відбувалась на моїх очах „творчу" роботу большевизму, то яка-ж бо то була демонська, а разом з тим і ґеніяльніща думка, з якої скористали Ленін, Троцький і Ко. для своєї „пролетарської" комуністичної революції!

...День суду. „За відсутністю фактичних доказів — оправданий" — прочитав голова Харківської Судової Палати Лашкарьов.

Знесиленого від довгої на суді боротьби, безучасного що до щасливого рішення своєї долі, повела мене сторожа назад у тюрму, як „взятого під росписку" для „повернення" начальникові тюрми...

...З нелеґального стану перейшов я в леґальний.

* * *

Хорий ще лежав на селі, як вибухла світова війна, до якої так довго й уперто готувалися держави Европи, — війна, як наслідок боротьби великих держав, їх національних капіталів за економічні ринки, за „привілеї" визиску та експльоатації слабших.

Трибун Франції Жан Жерес так говорив у Палаті Депутатів у 1895 році:

„Повсюди ми бачимо великі, одні других запобігаючі, кольоніяльні пошукування. В них виразно захований і самий принціп великих европейських війн, бо досить безупинного, безпутнього суперництва двох контор або торговельних ґруп, щоб се вже загрожувало мирові Европи".

Пізніще на сторінках часописі „Petite Republique" він писав:

„Коли вибухне війна — то вона буде велика й жахлива. Вперше буде справді всесвітня війна, що обхопить всі континенти; розповсюдження капіталізму розширило й поле борні; вся планета зачервоніє від людської крови".

А за кілька років перед самою війною він самий говорив в Палаті Депутатів: „Часто й легковажно говорять про можливість сеї страшенної катастрофи. Одне забувають, мої панове, що се буде явище в світі абсолютно нове по величі жаху та глибині спустошення... Завжди й повсюди всі війни розбурхують соціяльні пристрасти спричиняються до вибуху пароксизмів жорстокости. Консерватори повинні-б бажати вдержання миру, бо за війною приходить нестримна жорсторість свавільних сил."

В Парижі на Площі Згоди поміж статуями провінцій стоять статуї Ельзасу та Льотаринґії, здобутих Німцями в 1871 році. Франція що-року перед ними манифестувала своє вороже відношення до „бошів" (Німців). Маніфестувала не тільки буржуазія, але й робітники й селянство. І коли в 1912 році, при перших ластівках наближення війни, відбулось на Марсовому Полі в сотню тисяч протестуюче віче, на якому промовляли такі провідники міжнародного пролетаріяту, як Вандервельде, Макдональд, Шайдеман та Французи: Жорес, Валлян, Гед та инші — то всеж-таки в серці кожного Француза, по суті великого патріота, ще з 1874 року психольоґічно міцно загніздилася загально-національна думка, думка про... відплату.

Через те великий поет, гордість Франції, старий, тоді 70-літній, Анатоль Франс зявився до військової інституції своєї округи з проханням взяти його до війска. А Німеччина, її соціял-демократія з тим самим Шайдеманом на чолі, якого палку промову я так уважно слухав, домагаючись у свого приятеля точного перекладу тої промови в німецькій мові, — та соціял-демократія розуміла **не тільки** інтереси своєї буржуазії коли вотувала в парляменті військовий буджет.

Тільки народи Росії, раби соціяльно й політично, на приказ згори, без свідомости своїх інтересів, або і в супереч їм — пішли в бій во імя казьонних, добре знайомих і в буденному життю кличів: „За Вѣру, Царя и Отечество!"...

Може, Константинопіль — столиця колишнього Православія з Храмом св. Софії, або протоки Чорного Моря — Босфор, Дарданелі, чи кольонії могли бути стимулом захоплення й саможертв народів Росії в кривавій бойні?

Аджеж від цариці Катерини, та й раніще, політика Росії ставилась прихильно до **кольонізації чужинцями** обшарів держави!

Чи не заселяли південь України Німцями, Голяндцями, Болгарами, Циганами (Молдаванами), як і широкі степи Уралу та Саратовщини? Чи не заселяли побережжа Чорного Моря та Краю Вільнолюбного Війска Запорожського Німцями,*) говорять старі підручники Історії Російської, для „навчання місцевого населення зразковому хліборобству", того населення, яке ще за старих часів було славне своєю працьовитістю та здібностями до хліборобства?

А корінне населення України виганяли кудись на Кавказ, на Волгу, в Сибірські степи!

Приймаючи участь у війні, мешканці російської держави не відчували навіть тої потреби її, яку мали Ґоти, Гуни, Авари, коли йшли зо Сходу, місць перенаселення, на Захід.

Може, стимулом були ринки для експльоатації російськими капіталами та для вивозу виробів своєї промисловости?

Всім підданцям Росії відомо, що в найголовнійших галузях всеросійської промисловости працюють капітали чужинців. Досить пригадати „національний характер" бодай хоч вуглевої промисловости на Україні та нафтової — на Кавказі.

Иншими мотивами керувалися міродайні чинники автократичних верхів аристократії держави російської, встряваючи в війну, як і ті ліпші люде з „низів", що мирилися з війною, як з фактом.

Не можу не згадати статті в „Русскому Слові", якогось дописувача про бої на полях Шампанії. Там кістьми поляг в бою з Німцями батальон сформований з вільної та невільної російської еміґрації.

„...йшли вони й падали, як підрізані колоски, з одним словом на устах, мені невідомим" (так передає французький офіцер). В. Короленко силкувався в тій самій часописі пояснити те „слово", але по умовам пресовим, а більше по незнайомости його з „душею" еміґранта „який віднайшов себе", не міг подати точного змісту того „слова".

Його відкриє, може, тільки нове, виховане в більше нормальних умовах покоління.

* *

Коли сотками тисяч гнали мало підготованих до війни на фронт і тільки горсточці практичної і завжди „ідеалістично"-настроеної інтеліґенції щастило прилаштовуватись до ріжних „Земсоюзів" та инших орґанізацій, — то багатьом, в тому числі й мені довелося воювати в шпиталях зо шпиталями та з ріжними військовими комісіями.

Десятки тисяч сих людей з ріжних кутків Росії перевозились із шпиталя до шпиталя або їхали на відпустку „на поправку", щоб за якийсь час знову попасти в шпиталь „на испытаніе", потім знову „на поправку" або в армію. А з неї за кілька день починалось те саме „перпетум мобілє", озлоблююче не тільки сих мучеників запілля, але й персонал шпиталів — канцелярію та лікарів, що дивились на своїх пацієнтів сього рода, як в юрмах на визначних рецедивістів та фаховців по втечам з вязниць.

Треба-б було другого Дорошевича, щоб описати ввесь жах санітарних умов багатьох війскових шпиталів — „пересыльныхъ тюрмъ" для сих „сверхштатныхъ" хорих, — описати й відношення „начальства" до „злочинців", які по фактичному стані свого здоровля не могли бути приняті на військову службу.

Я сам змарнував два роки на те, щоб бути одинадцять разів на комісіях, шість у військових шпиталях ріжних кутків Росії „на испитації", один раз в „Команді выздоровляющихъ", хоч мене ніколи не було прийнято до війска.

Тільки Головний Київський Шпиталь, на мої довгі протести звернув увагу на незаконність мого блукання по командам та комісіях і відіслав до Повітової Приймної Комісії яка вже дала мені спокій.

(Дальше буде).

**) Характеристичними ознаками лібералістичного руху, особливо в часи рекації, завжди була малодухість, переляканність та боязнь „компромітації". З шести свідків приїхало 4, і то консерватори-поміщики. Я підготовляв колись їхніх дітей в ріжні кляси ґімназій та кадетські корпуси і гадав мати від них прязне до себе відношення. Два другі, та ще Українці, не приїхали, злякалися „компромітації".

***) Замісць прямою дорогою до Лубень, повезли разом із конокрадами, каторжанами і т. д. по пересильних пунктах через Крути-Київ-Полтаву й назад на Лубні.

*) Навіть історичне Хортиця в руках Німців, які там картофлю садять.

ЯК СТАТИ ГОРОЖАНИНОМ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

Час побуду в Злучених Державах. Закон постановляє, що перед внесеннем подання о горожанство чужинець мусить мешкати в Злучених Державах безперервного пять послідних літ, а в тім стейті, де вносить поданнє, що найменше цілий рік. Розуміється, тих пять літ він не мусить мешкати на тім самім місци чи в тім самім місті Злучених Держав; може переселятися скільки хоче, аби лише взагалі в Америці пробути пять літ. Навіть не вимагається, аби поданнє о горожанство вносив в тім самім суді, в котрім зложив заяву заміру стати американським горожанином; в одній суді можна взяти перші папери, а в иншім суді, в иншім місті і навіть в иншім стейті другі папери. Одначе в тім стейті, в котрім аплікант вносить поданнє о горожанство, він мусить мешкати що найменше цілий послідний рік.

Як сказано, закон вимагає, аби аплікант мешкав в Злучених Державах безперериво пять літ, а в стейті один рік. Та се не значить, що на протязі того часу він не сміє виїхати заграницю. Такий виїзд на скільки тижнів або скільки місяців, в гостину чи за ділом, не перериває безперервного побуту в Америці і не є перешкодою для осягнення горожанства, як що аплікант весь той час мав добросовісний намір вернутися лишитися постійно в Злучених Державах. Одначе від апліканта, котрий виїздив заграницю, суд може вимагати доказу, що такий замір в його був.

Вступна Форма. Посвідка прибуття (Сертіфікат оф Арайвил). Перед внесеннем подання о горожанство аплікант повинен дістати собі відповідну форму (формуляр), аби на ній виказати всі факти і дати потрібні для подання. Такі формулярі можна дістати в судового урядовця, в федерального наралізаційного екзамінатора і часто в якій-небудь публичній школі. Не платиться за них нічого. Таких формулярів є два: Форма 2226 і форма 2214.

Коли аплікант прибув до Злучених Держав перед 29-им червня 1906-го року, тоді він повинен виповнити форму 2214 під заголовком „факти для подання о горожанство" (Фекц фор Петішен фор Начуралізейшен). З тою формою, заявою заміру (першими паперами) і двома свідками він мусить піти до суду, де урядовець виготовить і запише його поданнє о горожанство. Коли аплікант приїхав в Америку перед 29-им червня 1906 року, тоді посвідки прибуття не треба.

Коли-ж аплікант прибув в Америку пізнійше як 29-го червня 1906 року, тоді він мусить найсамперед дістати посвідку прибуття (сертіфікат оф арайвил). Для того повинен виповнити форму 2226, „проханнє о посвідку прибуття" Ріквест фор Сиртіфікат оф Арайвил) і післати її почтою до Комісара Натуралізації в Вашинґтоні Commissioner of Naturalization, Departament of Labor, Washington, D. C.). В Вашинґтоні власти справджують, коли аплікант приїхав в Америку, і виготовляють для його урядову посвідку прибуття. Те справдженнє забирає нераз скільки місяців часу. З Вашінґтону присилають посвідку прибуття до того суду, в котрім аплікант хоче зробити поданнє о горожанство, суд повідомляє аплідanта, що посвідка прийшла, і тоді він повинен взяти свою заяву заміру (перші папери) і з двома свідками піти до суду, де судовий урядовець (клирк оф ді корт) виповнить і урядозапише його поданнє о горожанство.

Поданнє о горожанство. Поданнє о горожанство (Петішен фор Натуралізейшен) виготовляє і пише сам урядовець в суді. Аплікант мусить його підписати своєю власною рукою, а два свідки мусять потвердити присягою (афідавіт). Ті афідавіти виготовляє теж судовий урядовець, а свідки підписують їх і заприсягають в той сам час, коли аплікант підписує поданнє. Аплікант мусить вміти говорити по анґлійськи, хиба що фізично взагалі не може говорити (німий) або що має земельний наділ з публичних земель (гомстед). За виповненнє і зареєстрованнє подання в суді належиться оплата в сумі чотирох долярів.

Свідки. Оба свідки аплікanta мусять бути горожанами Злучених Держав. Як що вони натуралізовані горожане, то мусять мати з собою посвідки (цертифікати) горожанства.

Коли аплікант жив в тім самім стейті всі пять літ, два свідки мусять посвідчити, що знали його особисто весь той час, що він мешкав в Злучених Державах і в тім стейті цілих пять літ і що як людина з добрим моральним характером і з всякого иншого погляду він заслугує того, аби його прийняти за горожанина Злучених Держав.

Коли аплікант не прожив цілих пять лів в тім стейті, де вносять поданнє о горожанство, то його свідки мусять посвідчити лиш в тім стейті — значить що найменше цілий послідний рік — і про його моральний характер. Свідчити можуть лиш на тій основі, що знали його особисто. Остальний час пятилітного побуту в Америці, значить ті роки, які він прожив в иншім стейті, можна доказати аж на послідним переслуханню в суді (Файнел Гірінґ) або тими самими свідками, як що вони і в той час особисто знали, де він живе і що робить, або другою парою свідків. Ті другі свідки, що знають про його побут в иншім стейті, теж мусять бути американськими горожанами і можуть свідчити або устно або письменною заприсяженою заявою. Формулярі для такою заяв разом з інструкціями для свідків можна дістати в суді.

Одначе треба тямити, що більш як одну пару свідків допускається лиш тоді, коли аплікант мешкав в ріжних стейтах. Наприклад, як що з пяти літ свого побуту в Америці він три роки мешкав в Філаделфії, а два роки в Ню Йорку, то одна пара свідків може свідчити про його життя в Філяделфії, а друга пара про його життє в Ню Йорку. Коли-ж він цілих пять літ прожив в тім стейті, де вносить поданнє, то ті самі свідки мусять справдити весь той час його побуту в стейті, однаково чи на протязі тих пяти літ він жив в однім місті чи в двох чи скільки раз переїздив. Коли, наприклад, аплікант жив пять літ в Пенсилвенії, а саме три рокив Філаделфії а два роки в Пітсбурґу, то закон не дозволяє йому привести двох свідків з Філяделфії і двох з Пітсбурґу лише його поданнє о горожанство мусять засвідчити два горожане Злучених Держав, які знали його безперервно на протязі цілих пяти літ.

3. Вирішенне справі в суді

(*Final Hearing*)

Послідний допит і вирішенне.

Поміж внесенням подання о натуралізацію а послідним допитом і вирішенням справи в суд мусить минути не менш як девятьдесять днів. Тоді суд повідомляє аплікanta почтою, коли він повинен зявитися в суді для послідного допиту (файнел гірінґ). Кождий суд має означені правильні дні, в котрих вирішує справи горожанства. Не дозволено натуралізувати чужинців лише на протязі трийцяти днів перед загальними виборами.

Вступний екзамен. Коли аплікант з своїми двома свідками зявився в суді, його найсамперед кличуть до правительственного натуралізацийного екзамінатора. Перед ним свідки мусять посвідчити, що знають апліканта, що були з ним добре знакомі весь час, для якого закон вимагає свідоцтва, і що він чоловік чесний і з характером. Сам аплікант мусить виказатись, що він знає основні принципи американського державного ладу, так що може розуміти свої горожанські права і обовязки. Для того він мусить знати головні основи американської конституції і дещо з історії Злучених Держав і мусить вдповсти на питання про форму американського правління, федеральні, стейтові і міські уряди, хто їх вибирає або настановляє та яка їх власть.

Допит на суді. Послідний добувається публично перед судом. Суддя кличе апліканта його двох свідків і випитує їх менш більш так само як натуралізаційний екзамінатор. На основі подання апліканта, заприсяжених заяв його свідків, рапорту натуралізаційного екзамінатора та особистого допиту суддя мусить упевнитись:

1. Що аплікант жив в Злучених Державах що найменше пять послідних літ.

2. Що він вміє говорити по анґлійськи.

3. Що він не анархіст і не полігаміст (многоженець), але признає принціпи конституції Злучених Держав.

4. Що він знає основі факти американської конституції і державного ладу.

5. Що він є людина з добрим моральним характером і з всякого погляду заслуґує, щоб бути допущеним за горожанина Америки.

6. Що його свідки можуть по правді посвідчити за його моральний характер і час побуту в Злучених Державах.

Признанне горожанства. Упевнившися що аплікант задоволняє всі ті законні вимоги, суддя каже йому зложити присягу на вірність Злученим Державам. Після того суд вирішує, що він прийнятий за американського горожанина і виставляє йому посвідку горожанства. Декуди новий горожанин мусить почекати ще скільки днів, поки судовий урядовець виготовить ту посвідку (сертіфікат оф сітізеншіп).

Инакше вирішенне. Коли суддя не певний, чи аплікант з всякого погляду відповідає вимогам закона, тоді він може відложити кінцевий допит і вирішеннє на пізніще або й зовсім відкинути поданнє. Коли, наприклад, аплікант не може на означений день ставитися в суді або його свідки не можуть прийти, або покажеться, що він не розуміє американських державних установ, тоді суддя може не вирішувати справи відразу тільки назначити йому новий реченець для кінцевого допиту. З другого боку, як що аплікант зовсім не задовольнить постанов закона про горожанство, тоді суддя його поданнє відкидає не допускає його до горожанства.

По закону суддя сам має право вирішувати, чи який чужинець здатний бути горожанином чи ні. Тому нераз буває, що в таких самих випадках різні судді різно рішають. Деякі судді, наприклад, прийняли собі таке правило, що не натуралізують тих чужинців, котрих жінки є заграницею, і кажуть аплікантам найсамперед спровадити сюди свої сімї і щойно тоді старатися о горожанство.

(Дальше буде)

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".